

»Brodskog lista«, Radio-Brod je uvrstio u svoj redovni poslijepodnevni program radio-pitalicu. Sva pitanja su bila vezana za Muzej Brodskog Posavlja. Odnosila su se na pojedinosti oko osnivanja Muzeja, o prijašnjem zanimanju njegovog osnivača, Julija Hoffmanna. Unatoč tome, vrlo brzo su se na telefon redakcije javljali slušaoci s pripremljenim točnim odgovorima. Vjerojatno je kao dobra lekcija poslužila propaganda vezana za 50.

obljetnicu Muzeja. Naime, čitave prošle godine u tjedniku »Brodski list«, listovima radnih organizacija i škola Slavenskog Broda, te tjedniku Bosanskog Broda »Naš list«, bili su objavljivani članci posvećeni osnivanju i djelovanju Muzeja Brodskog Posavlja u proteklih 50 godina.

Za slijedeću godinu pripremamo također bogati program s raznim sadržajem, u koji će biti uključen veći broj sudionika.

ABSTRACT

On the Day of the Museum in Slavonski Brod.

S. Jančevski

The Museum of Brodsko Posavlje in Slavonski Brod celebrated the Museum in 1985 by a varied programme of high quality. Beside the promotion of new publications of the museum, and lectures on the old appearance of Slavonski Brod, there was initiated a cooperation with the local news agency and broadcasting station.

Kolekcionari — Private collectors

Zbirka dra Vlade Malančeca — donacija Muzeju grada Koprivnice

Marijan Špoljar

Muzej grada Koprivnice, Koprivnica

Primljeno: 14. 4. 1986.

Nekoliko je razloga zbog kojih dra Vladimira Malančeca u Koprivnici treba istaknuti. Prije svega, oporučno donirana Muzeju grada Koprivnice, ova je zbirka prestala biti privatna, ali se osim statusa ništa bitno ne mijenja: ostavljena u zgradi koja je i sama sastavni dio donacije još će u intaktnom obliku sigurno nekoliko godina biti nedostupna javnosti. U međuvremenu će, dakako, u razmjeru s tempom obrade materijala pojedini dijelovi zbirke biti prikazani, ali će takvo induciranje narušavati smisao donacije čija je vrijednost upravo u kompleksnom karakteru. Drugo, ova je ambijentalno-umjetnička cjelina najvećim dijelom nastajala kao logična potvrda materijalne i statusne moći te estetskog suda jedne bogate, dinamične i obrazovne građanske advokatske porodice, pa je u tom smislu manje zbirka u klasičnom smislu riječi, a više ambijent koji provocira svojim odnjo-govanim i estetski profiliranim karakterom. Treće, treba istaknuti pojedine dijelove te zbirke zbog njezinih kulturno-povijesnih, dokumentarnih ili umjetničkih kvaliteta: nekoliko dobro sačuvanih kompleta stilskog namještaja, uz par raritetnih primjera sobnog mobilijara, zbirku muzičkih instrumenata, de-

setak lustera, svjetiljki, zidnih satora i drugog sličnog inventara, primjere umjetnog obrta, veliku biblioteku te posebno zbirku slika i skulptura. Četvrto, zanimljiva je sama ličnost donatora: rođen je 1898. godine u Koprivnici, završio je pravo, posvetio se advokatskom zanimanju, ali se podjednako bavio i drugim djelatnostima. Tako je jedno vrijeme bio gorljivi novinarski urednik lokalnih stranačkih izdanja, gradonačelnik Koprivnice u dva navedena (od 1928. do 1932. godine) i prijeratni poslanik Narodne skupštine. Prvih dana okupacije zatvo-

ren je u koncentracijski logor Davnica i Jadovno, a u Zagrebu (kamo je u sretnim okolnostima vraćen) uspijeva pobjeći ustaškoj policiji te se do svršetka rata nalazi u ilegali. Poslije oslobođenja vraća se u Koprivnicu gdje nastavlja, mnogo puta prekidanu, advokatsku praksu, počinje sakupljati umjetničke predmete i numizmatičku zbirku (koju nije donirao Muzeju), a zbog nekih sitnih nesporazuma distancira se od javnog i političkog djelovanja te živi tihim, povučanim, na momente i osamljeničkim životom. Umire ljeti 1985. godine.

Dio zbirke — donacije dra Vlade Malančeca — donacije Muzeju grada Koprivnice; snimio: I. Čičin

Dakako, širu javnost pa i stručnjake najviše zanima umjetnički sadržaj i kulturno-povijesni značaj te zbirke. Za sada nisu mogući definitivni sudovi: prije svega, materijal je tek grubo potpisan, nedostaju stručne, povijesno-umjetničke analize i atributivni zaključci. Stoga je moguće reći tek toliko da su najvrednije cjeline zbirka od stotinjak jedinica primijenjene umjetnosti (keramika, staklo, metal), nekoliko vrlo dobro sačuvanih kompleta secesijskog namještaja uz raritetne starije primjerke, velika biblioteka s izuzetnom cjelinom knjiga iz područja prava te slike i skulpture. Potonja zbirka uglavnom je orijentirana na predstavnike hrvatske umjetnosti s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća. Sakupljena je sistematski nekoliko decenija, s punom pažnjom u izboru imena i s očitim poznavanjem likovne situacije. Jasno, ne može se reći da je riječ o antologijskom izboru — zapravo, svaka je zbirka, pa i najpažljivije birana, nužno kompromisna i zavisna od širine ponuda na tržištu umjetnina. Zastupljeni su, neki s nekoliko radova, slikari s kraja (Tišov, F. Kovačević, Bužan, Iveković, Bukovac, Čikoš-Sešija) ili početka stoljeća (Crnčić, Rački, Račić, Krizman), slikari između dva rata (Trepše, Plančić, Gecan, Miše, Babić, Šulentić), Postružnik, Hegedušić, Motika, Mujadžić) i oni koji se afirmiraju posli-

je rata (Radauš, Makanec, Šimunović, Sabljčić) i drugi. Budući da je zbirka do smrti dra Malančeca bila zatvorenog karaktera, njezino trajno izlaganje nesumnjivo će (zajedno s postojećom galerijskom zbirkom i nekim najavljenim donacijama) pružiti mogućnost praćenja naše umjetnosti uz kompletiranu seriju najvažnijih poetičkih cjelina.

Konačno, jedno od pitanja koja su sada aktualna u vezi s cjelinom te zbirke pitanje je njezine dostupnosti. To je pak povezano s nekoliko drugih problema koja su specifična za muzejsku instituciju u Koprivnici: recimo, odnos prema drugim cjelinama muzejskih zbirki i pitanje jedinstvenog tretmana pri uređivanju matične zgrade Muzeja i zgrade dra Malančeca. Treba, naime, znati paradoksalni položaj (u pozitivnom i negativnom smislu) Muzeja grada Koprivnice, odnosno prostornu veličinu radnih jedinica i njihovu dislokaciju: Muzej osim matične zgrade čine objekti Galerijsko-scenskog prostora u Koprivnici, Memorijalnog kompleksa logora Danica, Galerije Ivana Sabolića u Peterancu, Galerije s Muzejskom zbirkom Ivan Generalić u Hlebinama te zgrada u kojoj je u ovom napisu riječ. To drugim riječima znači da je po prostornom opsegu koprivnički Muzej vjerojatno jedan od najvećih muzejskih institucija u nas te da je takva eks-

tenzivna razvojna politika koju, mora li se reći, nije slijedila politika zapošljavanja stručnog i drugog osoblja, dovela do primjetljivog zastojanja u osnovnoj djelatnosti na račun forsirane izlagačke aktivnosti. S druge strane, objekat Muzeja ostao je u takvom stanju da je nužno potrebna adaptacija koja bi omogućila optimalne uvjete za organizaciju stalnog postava, za pohranjivanje predmeta i njihovu zaštitu i za normalne radne uvjete malobrojnog osoblja. Zbog blizine zgrade Muzeja i zgrade Malačec trebati će sudbinu njihove prostorne i funkcionalne namjene najneposrednije vezati. Prema tome, pri procesu adaptacije Muzeja (što je, dakako, označnica za kompleksni proces njezine preobrazbe, a ne puko građevinsko šminkanje) treba računati na komplementarnu funkciju najnovije donacije. Ona može biti neka vrsta depandanse muzeja, u uzročno-posljedičnoj vezi s njim, s nužnom redukcijom sadašnjeg inventara, ali uz vjerojatno zadržavanje autentičnosti ambijenta građanskog stana. Muzeografske intervencije potrebne su samo u onom smislu u kome će se ublažiti »intimni« karakter pojedinih dijelova, poantirati neki predmeti, aplicirati osnovni podaci, unijeti komparativni primjeri. Smisao takvih zahvata nije u neutralizaciji memorijalnog karaktera, a još manje u apologiji jednog načina i filozofije života. Zbirka treba da iskaže pozitivne vrijednosti, prije svega na duhovnom planu, koju je kulturno osviješteni dio građanskog društva mogao stvoriti u socio-kulturnoj sredini jednog beznažno izgubljenog provincijskog gradića, ali da naznači i klasne i povijesne razloge koji su takvoj mogućnosti prethodili. Istovremeno, u zbirci bi trebale biti postavljene manje cjeline koje bi bile u sadržajnoj vezi s temeljnim materijalom. Riječ je, dakle, o zadatku čiji cilj nije petrifikacija zatečenog stanja nego pokušaj osmišljenog muzeološkog zahvata gdje je koncept u podjednakoj zavisnosti od karaktera same zbirke kao i globalnog zahvata na strukturi matične muzejske zgrade. Istovremeno, riječ je tek o jednom od koncepata, a nikako o definitivnoj odluci.

Zgrada dra Vlade Malančeca u Koprivnici; snimio: I. Čičin

ABSTRACT

The collection of Dr Vlado Malančec — a donation to the Museum of Koprivnica.

M. Špoljar

The lawyer Dr Vladimir Malančec left in his last will his collection together with his house to the Museum of Koprivnica.

The donation enriched the museum's present holdings considerably. The unity of environment and art developed as a logical evidence of material power and high social status, as well as of the aesthetic judgment of a rich, dynamic and well educated middle class family. The cultural, historical, documentary and artistic qualities of the collection stand out in several well preserved sets of period furniture, a collection of musical instru-

ments, clocks, lamps and other items of fine craft, a large library, and in particular, in a collection of paintings and sculptures (from the end of 19th and the beginning of 20th century). The donation has been planned to function as an annex of the museum, with necessary reduction of the present contents. The authenticity of the environment of a middle class home is to be preserved.

ICOM — ICOM

Originali i nadomjesci Muzej: riznica ili medij; u povodu Simpozija ICOFOM-a u Zagrebu

Tomislav Šola

Muzejski dokumentacioni centar Zagreb

U jesen 1985. godine Jugoslavenski nacionalni komitet ICOM-a (Međunarodni savjet muzeja, UNESCO) organizirao je savjetovanje i godišnji sastanak Međunarodnog komiteta ICOM-a za muzeologiju (ICOFOM). Ne računajući promatrače, na simpoziju su sudjelovala 24 inozemna i 23 naša stručnjaka. Tema simpozija **Originali i nadomjesci u muzejima** privukla je svojim fundamentalnim dilemama izuzetno značajne stručnjake, te se brojem i stručnošću prisutnih ovaj simpozij smatra vrlo uspješnim. Unatoč nepovoljnim okolnostima i sama se organizacija odvijala uspješno, te su tako brojni komplimenti organizaciji izraženi i pismima, — uspjeh više. Razlozi organizacije su slijedeći:

- U Zagrebu je već pet godina sjedište Jugoslavenskog nacionalnog komiteta ICOM-a (JNK ICOM-a);
- naš komitet je glasan i često se čuje u svjetskoj organizaciji muzeja;
- Sekretar ICOFOM-a (Međunarodni komitet za muzeologiju) je također u Zagrebu;
- postoji moralna obaveza članova da se za odvijanje djelatnosti komiteta mora uvijek pronaći dobronamjeran i ljubazan domaćin;
- s obzirom na kulturološku sliku Jugoslavije u svijetu i na

brojne predrasude, važno je u našu sredinu dovesti inozemne stručnjake;

- postoji u nas nekoliko istaknutih muzejskih radnika i muzeologa, ali smo u cjelini premalo poznati svijetu;
- blizina značajnih stručnih događaja pogoduje razvoju struke i napretku stručne svijesti;
- definirana je politika JNK ICOM-a da se, zbog rjeđeg odlaska naših stručnjaka na usavršavanje u inozemstvu, učine napori kako bi vrhunske stručnjake i stručne događaje imali u vlastitoj zemlji.

Savjetovanje je organizirano uz financijsku pomoć Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu (Komisija za kulturne veze) sa 150.000 din. Pomogli su: Muzejski prostor (oprema, prostori, prijem, dvije osobe...), Muzejski dokumentacioni centar (administracija), Muzej za umjetnost i obrt (prigodna izložba), Referalni centar (dio opreme) itd. Simpozij je financiran najvećim dijelom kotizacijama sudionika, a unatoč bogatom programu završen je pozitivnim financijskim rezultatom. ICOFOM je za simpozij tiskao publikaciju sa svim referatima.

Na sastancima Međunarodnog komiteta za muzeologiju odlučivano je o programu koji bi, jednom ostvaren i zaokružen, predstavljao muzeološki pravorijek o najbitnijim pitanjima poslanstva muzeja. Definicija muzejskog predmeta činila se, ispravno, logičnom polazišnom točkom. Iskustvo je u ICOFOM-u da se sve rasprave nužno pozivaju na određene stavove o prirodi muzejskog predmeta.

Poslijeratni boom muzeja donio je nove dileme koje su stavile mu-

zeje u fokus društvenih interesa. Iskustvo 1968. godine u svojem pariškom primjeru pokazuje u kojoj je mjeri osjetljiva većina postala svjesna odsudnosti usmjerenja muzejske poruke. Kome služe muzeji? Pozivi na spaljivanje Louvrea nisu pseudorevolucionarno nastojanje da se politizira duhovna sfera. Komu doista služe muzeji, s kojim ciljevima i kakve, doista, muzeje trebamo? Odgovor tzv. establishmenta u ovom slučaju je bio stvaranje Beaubourga. Ali, — kriza koncepcije muzeja tog je desetljeća dala šanse nekim davnim inicijativama (Georges Henri Rivière) tako da je započet trend koji je kasnije prerastao u ekomuzejski pokret.

Osnov muzejskog poslanstva u svakom pojedinom slučaju mora biti zaštita i afirmacija određenog identiteta u njegovoj povijesnoj dimenziji i projekcijama prema budućnosti. Sadašnjost kao kategorija postala je novo područje djelovanja muzeja. I upravo praksa, a danas i teorija ekomuzeja, uzdrmali su svijet muzeja u potpunosti. Iz fetišiziranog statusa svoje originalnosti i fizičke pojavnosti predmet je slijedom logike dobio mjesto **sredstva** u komuniciranju muzeja s publikom. Predmet je postao svaka informacija ili svaki informacijski sklop koji može efikasno i potpuno prenijeti namjeranu poruku. Umjesto da i dalje služe kao »uredi za standarde« (Joseph Noble), muzeji su nadogradili svoje poslanstvo nastojanjem da postanu transfer istinskog cjelovitog i prepoznatljivog ljudskog iskustva. Novi muzeji, što je osobito važno u varijanti ekomuzeja, ukinuli su najosnovnije pretpostavke tradicionalnog muzeja: stručnjaci